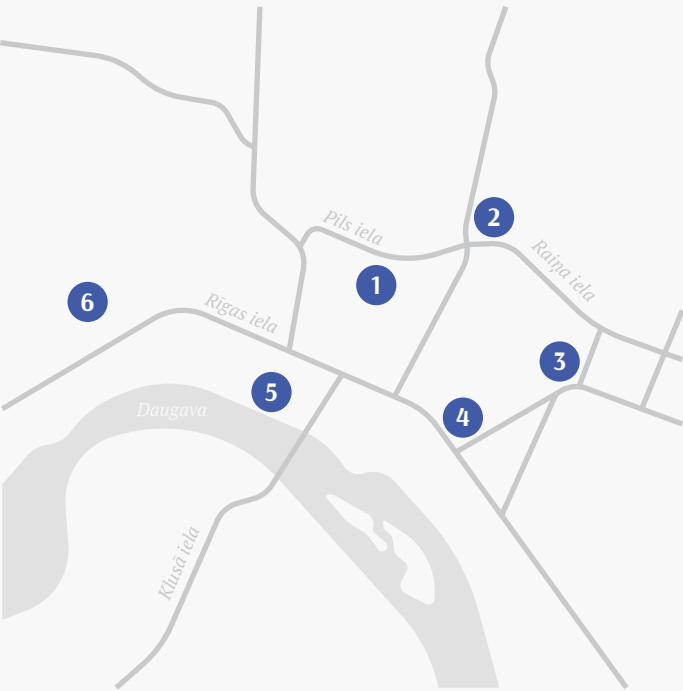


Pilsēta pie Daugavas

Latvijas kultūras kanonā ir diži mākslas darbi – gleznas, skulptūras, grāmatas, mūzika, dziesmas, kino filmas, ēkas, izrādes, arī tautas tradīcijas – izcilākais, ko gadsimtu gaitā radījuši Latvijas cilvēki. Kultūras kanonā ir iekļautas arī ainavas – vērtības, kas veidojušās Latvijas dabas un cilvēku mijiedarbībā. Šīs dabas bagātības – Daugavas loki, meži, jūras krasts, līdzenumi un pauguraines – ir veidojušas mūsu kultūru, identitāti, dzīvesstilu un rakstura iezīmes. Arī šajos tūrisma maršrutos kultūra un daba ir ciešā simbiozē, saplūstot un izrietot viena no otras. Kalnā ir sena pils, no kuras paveras skats uz Daugavu. Kurzemes piekrastē ir vientuļa bāka, kas kādreiz brīdināja kuģus, bet tagad ir koncertzāle. Turklāt, izrādās, robeža, kur sākas un beidzas dabas ainava, nav nemaz tik viegli novelkama. Arī uz blokmājas jumta var justies kā kalnā un no augšas saredzēt upi trotuārā.

Baudi ceļojumu vienā no pieciem maršrutiem un vēro, kā dažādās Latvijas novadu ainavās ieskanas arī kultūras kanona saraksta vērtības!



18. gadsimtā Krāslavā sāka valdīt Plāteru dzimta, kuras ģerboni esot rotājis uzraksts: *Melior Mors Macula* – “Labāk nāve nekā negods”. Plāteru dzimtas pārvaldībā Krāslava atradās gandrīz divus gadsimtus un, gods kam gods, pakāpeniski uzplauka, iegūstot cēlas un lepnas pilsētas vaibstus. Plāteri šeit uzcēla ne tikai pils kompleksu, Svētā Ludviga Romas katoļu baznīcu un tirgus laukumu, bet pat kāda nelaimīga milētāja vārdā nosauktais kalns ir saistīts ar lēdiju (arī nelaimīgu) no Plāteru dzimtas. Tagad no šī kalna paveras romantisks skats uz vienu no astoņām Latvijas kultūras kanonā iekļautajām ainavām – Daugavas lokiem.

Krāslava ir otrs apmeklētākais svētceļotāju galamērķis Latgalē uzreiz pēc Aglonas. Šīs pastaigas maršruts ved cauri četriem lieliem apskates objektiem, kurus papildina daži mazāki pieturpunkti – piemēram, vairākus simtus gadu veca aptieka un kāda kolorīta pāra skulptūra. Būs iespēja arī nokļūt vietā, kurā uzņemtas ainas no pēdējā laikā populāras latviešu filmas. Visa ekskursija aizņems aptuveni 2 stundas.

1

KRĀSLAVAS GRĀFU PLĀTERU PILS KOMPLEKSS

Vecā pils

1729. gadā Latgales un Daugavpils stārasts Jans Ludvigs Plāters par 14 000 dālderiem iegādājās Krāslavu un kopā ar ģimeni pārvācās šeit uz dzīvi. Vēlāk viņa dēls Konstantīns Ludvigs Plāters Jāņupītes krastā pēc itāļu arhitekta Antonio Parako projekta sāka celt trīsstāvu baroka pili, kas literatūras avotos tiek dēvēta par Veco pili. Ēkas augšējos divos stāvos vēlāk tika izvietota Plāteru bibliotēka, kuras kolekcijā bija aptuveni 20 000 grāmatu, kā arī atlanti, rokraksti, gravīras un senas kartes. No šīs kolekcijas saglabājusies tikai pavisam neliela daļa, kas šobrīd atrodas Rēzeknes bibliotēkā.

Jaunā pils

Ap 1765. gadu Konstantīns Ludvigs Plāters sāka celt pils kompleksa centrālo ēku jeb Jauno pili. Baroka stila mūra ēka ar neparasto mansarda jumtu tika būvēta Daugavas ielejas krasta augšdaļā, no kurienes paverās brīnišķīgs



2

MAZĀS DZIRNAVAS

Šai Daugavas labā krasta pietekai ir trīs nosaukumi – Joņupeite, Krāslava un Kroslauka. Uz upītes grāfi Plāteri 18. gadsimtā izbūvēja divas dzirnavas – Lielās jeb Lejas un Mazās jeb Rubuļa. Lielās dzirnavas 1920. gadā tika piešķirtas Brīvības cīņu dalībniekam un Lāčplēša kara ordeņa kavalierim Arturam Aparniekam, kurš tās pārveidoja par lielu rūpniecības uzņēmumu. Vēlāk Lielās dzirnavas nojauca, bet Mazo dzirnavu akmens būve Raiņa ielā joprojām ir saglabājusies.

skats uz ainaviski kanoniskajiem Daugavas lokiem. Vēlāk, 18. un 19. gadsimta mijā, ēkas fasādi pārbūvēja atbilstoši klasicisma stila principiem. Apkārt pilij tika izveidots komplekss ar muižas saimniecības ēkām, laidariem, stalli, ledus pagrabiem, oranžēriju un 22 hektārus plašu dārzu.

1984. gadā restaurācijas darbu laikā Jaunajā pilī tika atklāti senī sienu gleznojumi, kuru autors, iespējams, ir Krāslavas Romas katoļu baznīcas altārglezņas autors – mākslinieks Filipo Kastaldi. Gandrīz 40 gadu pils stāvēja pamesta, bet 2011. gadā beidzot tika pabeigti apjomīgi vēsturiskā kompleksa renovācijas darbi.

Skulptūra “Grāfu pāris”

Šis pāris pils pagalmu apdzīvo tikai pāris gadus, bet jau šeit iederas kā savējie, ātri vien kļūstot par vienu no kompleksa kolorītākajiem elementiem.

Parka grotas

Plāteru dzimta parka rekonstrukcijas laikā ap 1843. gadu no laukakmeņiem un šūnakmeņiem izbūvēja divas romantiski melanholiskas grotas. Viena no grotām ar pazemes eju un pils sargu – lauvu – ir atjaunota un pieejama apmeklētājiem.

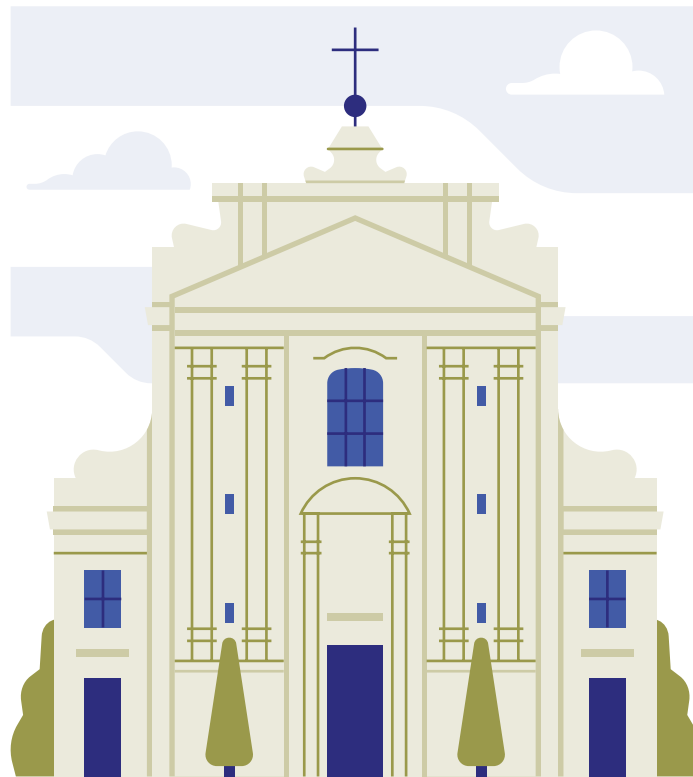


3

KRĀSLAVAS SVĒTĀ LUDVIGA ROMAS KATOĻU BAZNĪCA

1676. gadā kādreizējās baznīcas vietā Juris de Lundingshauzens-Volfs uzcēla lielu koka dievnamu. Pēc pusgadsimta Krāslava nonāca Plāteru dzimtas pārvaldībā, un Konstantīns Ludvigs Plāters tās vietā lika izbūvēt šo skaisto baroka baznīcu, kas pabeigta 1755. gadā. Projekta autors ir itāļu arhitekts Antonio Paroko, tāpēc ēka likumsakarīgi līdzinās daudziem šajā laikā celtajiem Romas dievnamiem. 2. pasaules kara laikā, Sarkanajai armijai atkāpjoties, baznīca tika aizdedzināta, ugunsgrēkam pilnībā iznīcinot Svētā Donata altāri un ērģeles.

2003. gadā, norisinoties baznīcas restaurācijai, aiz 19. gadsimtā tapušās altārglezas tika atrasts gadsimtu senāks altāris, kura autors ir mākslinieks Filipo Kastaldi. Mākslas darba sižetā ir attēlots Svētais Ludvigs, kurš, dodoties Krusta karā, saņem arhibīskapa svētību.



4

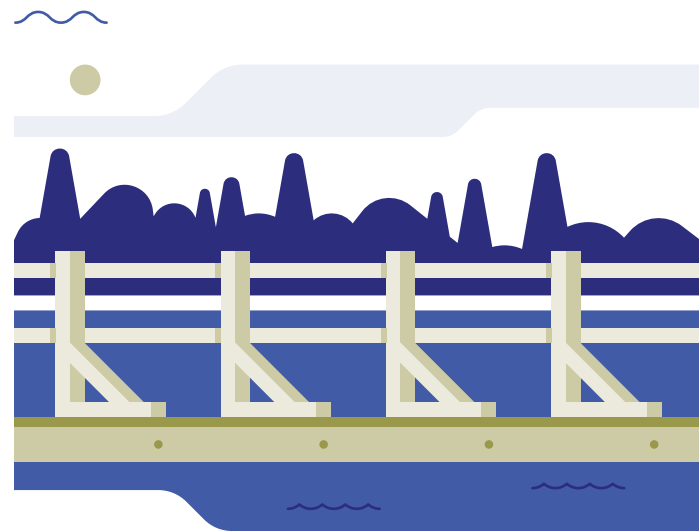
TIRGUS LAUKUMS

Tirgus laukums Krāslavā pēc Plāteru dzimtas pasūtījuma tika uzcelts 18. gadsimtā, izvēloties tolaik stratēģiski svarīgu vietu – blakus galvenajam pasta ceļam no Rīgas uz Maskavu. Laukuma centrā atradās 1752. gadā celtais rātsnams un aptieka, kurā, starp citu, zāles un citas veselībai noderīgas lietas tirgo joprojām. Mūsdienās laukumā izveidota strūklaka pilsētas ģerboņa formā, attēlojot peldošu sudraba burukuģi ar pieciem airiem. Katrs airis simbolizē kādu no nacionalitātēm – latviešus, krievus, baltkrievus, poļus un ebrejus –, kuri gadsimtu gaitā plecu pie pleca dzīvojuši Krāslavas teritorijā.



5

PONTONU TILTS



Aptuveni 25 gadu garumā vienīgais tilts, kas savienoja Krāslavas abus krastus, bija veidots no pontoniem – peldošās konstrukcijas balstiem. Tiltam negāja viegli – dažkārt sapieriem pavasarī nācās spridzināt tilta augšpusē sasalušo ledu, bet citkārt palu ūdens norāva kādu pontonu un aiznesa prom pa straumi. Ledus iešana Daugavā tolaik līdzinājās dabas katastrofai, apdraudot tiltus un arī apkārt esošās mājas. 1991. gadā tika pabeigta dzelzsbetona tilta būvniecība, un šobrīd vienīgās pāri palikušās liecības par kādreizējo pontonu tiltu ir krastā esošās betona plāksnes. Krāslavas dzelzsbetona tilts ir īpašs ar to, ka tas ir pirmais vai arī tieši pēdējais (atkarīgs, no kuras puses skatās) Daugavas tilts, kas atrodas Latvijas teritorijā. Šajā vietā filmētas vairākas režisora Viestura Kairiša filmas “Piļsāta pi upis” (2020) epizodes.

6

KARŅICKA KALNS

Leģenda vēsta, ka tālajā 1838. gadā vienā no pils greznajām ballēm Plāteru meita Emīlija iepazinās ar Eversmūižas īpašnieku virsnieku Juzefu Karņicki. Abi viens otrā iemīlējās, taču Plāteru dzimta negribēja pieļaut abu savienības izdošanos. Nelaimīgie mīlētāji nolēma, ka vieglāk būs doties nāvē – Jozefs plānoja nošauties Krāslavas pilskalnā, bet Emīlija – izlēkt pa pils trešā stāva logu. Naktī no 3. uz 4. augustu Jozefs tiešām nošāvās, bet Emīliju no nāves izglāba viņas kalpone. Vietā, kurā jaunieši gāja bojā, uzstādīts pieminēklis, uz kā iekalti Mateja evaņģēlija vārdi poļu valodā: “Netiesājiet, un jūs netiksiet tiesāti.” Par godu jaunieša uzticīgajai mīlai šī virsotne tiek dēvēta par Karņicka vai Milestības kalnu.

NB! No Karņicka kalna paveras elpu aizraujošs skats uz vienu no Latvijas dabas saldajiem ēdieniem – Daugavas lokiem! HES izbūves dēļ pavasara plūdi vairs neapdraud Daugavas lejteci un Rīgu, bet posmā Krāslava–Daugavpils likteņupe joprojām spēj pārsteigt ar negantām ledus straumēm un acis žilbinošu viņu sablivējumiem.



SATURS:
Laura Dzalbe, Jeļizaveta Abrosimova, Daniels Vagalis (Krāslavas ģimnāzija). Konsultēja skolotāja Inga Skerškāne. Maršruts tapis Latvijas kultūras kanona konkursa (2021/2022) ietvaros.

TEKSTU UN MARŠRUTU ADAPTĀCIJA:
Anete Konste

DIZAINS:
Agris Bobrovs

kulturaskanons.lv

LATVIJAS
KULTŪRAS
KANONS



L N B
LATVIJAS
NACIONĀLĀ
BIBLIOTĒKA

LATVIJAS
KULTŪRAS
AKADĒMIJA